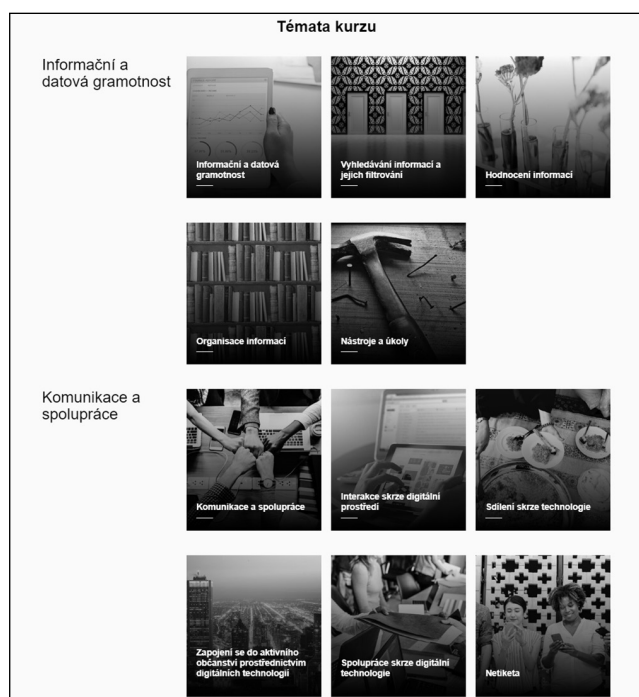

KURZ ROZVOJE DIGITÁLNÍCH KOMPETENCÍ: ZKUŠENOST SE VZÁJEMNÝM HODNOCENÍM V UNIVERZITNÍM ONLINE KURZU

Článek se věnuje tématu Kurzu rozvoje digitálních kompetencí. Tento otevřený webový online kurz představuje nejen po stránce obsahové a designové, ale primárně se soustředí na zkušenosti, které jsme získali během implementace metod vzájemné zpětné vazby. Ukazujeme, limity, ale také výzvy a pozitivní stránky využití této metody, která si i na univerzitách ve střední Evropě získává své pevné místo.

PŘEDSTAVENÍ KURZU A JEHO STRUKTURA

Kurz, o kterém budeme psát v tomto článku, nese název Kurz rozvoje digitálních kompetencí a jde o otevřený webový online kurz, určený primárně pro studenty Masarykovy univerzity, kteří si ho mohou volit jako volitelný předmět (je dostupný na <https://kisk.phil.muni.cz/digicomp>). Tím, že je ale otevřený, nabízí možnost vzdělávání každému, kdo se o dané téma chce zajímat. Současně ale umožňuje libovolným studentům se k obsahu vracet, nacházet ho v aktuální a chyby postupně opravující formě. V tomto ohledu jde o kurz, velice těsně navazující Kreativní práci s informacemi, o které jsme v ItLib-u již v minulosti psali.¹ Kurz loni na podzim prošel druhým rokem (tedy i během) své existence.

1. Prostředí kurzu

Evropská komise věnuje poměrně velkou pozornost fenoménu, který je možné orámovat slovy informační společnost. Tedy taková společnost, ve které technologie zajišťují velkou část sociální a komunikačních interakcí, ve které jsou informace primární ekonomickou komoditou, velká část nákupů probíhá na e-shopech a informační gramotnost je něčím, bez čeho se nelze obejít. Říká se, že nástup technologií zasáhl všechny dimenze našeho života ve společnosti, že lze velice obtížně vysledovat libovolnou činnost, na niž by technologie a informatizace společnosti neměla vliv.

Je ale informační společnost stavem, který má čistě deskriptivní charakter, se kterým není třeba nic dělat? Domníváme se, že nikoliv. Existují přitom nejméně dvě dimenze této problematiky, které se pro nás jeví jako natolik zásadní, že jsme se rozhodli kvůli nim připravit celý univerzitní kurz.

Tou první je samotné přesvědčení, že aby člověk mohl být úspěšný v informační společnosti musí disponovat jistými kompetencemi, které mu něco takového vůbec umožní. Již zmíněná Evropská komise formulovala Evropský rámec digitálních kompetencí pro občany², který poměrně obecně, ale strukturovaně a logicky pojmenovává kompetence, které jsou nezbytné pro zachování charakteru moderní demokratické společnosti v Evropském prostoru v kontextu informační společnosti. Jak upozorňuje Peter Jarvis, moderní společnost je ohrožena především tím, že se nebude vzdělávat.³

Zatímco je zřejmé, že neplatí poskolonizační koncept pracující s Komenského představou, že vzdělání způsobí z chudých a nedemokratických společností, svobodné a úspěšné, je třeba se mít na pozoru před tím, abychom nepominuli druhý směr implikace.⁴ Vzdělání je totiž naprosto nezbytnou podmínkou pro fungování informační společnosti. V literatuře hojně popisované

koncepty digitální propasti nebo informační chudoby, ale také další podobné sociální diference ukazují, že mít digitální kompetence je pro život v současné společnosti podmínkou nutnou. Ovšem jedním dechem musíme dodat, že nikoli podmínkou dostatečnou.

Jinými slovy můžeme říci, že základním východiskem pro to, jakým způsobem jsme konstruovali celý kurz je pocit jisté občanské zodpovědnosti. Studenti univerzity (ale nejen oni) jsou v jistém ohledu těmi, kdo by takové kompetence měl mít maximálně rozvinuté. Kurz, tím, jak je zasazen do prostředí především Filozofické fakulty MU reflektuje skutečnost, že mnoho studentů adekvátní digitální kompetence nemá a tím ztrácí schopnost porozumět adekvátně světu, ve kterém se pohybuje. To ale znamená výrazné omezení možností výzkumu, vědy i vzdělávání, hermeneutické omezení prostředků směřujících k adekvátnímu pochopení toho, jak současná společnost vlastně funguje.

Druhou motivací, která se také opírá o tradici Filozofické fakulty je snaha nabídnout kurz, který nebude čistě instrumentální, ale spíše „přemýšlecí“ a hermeneutický, který bude vést ke schopnosti přemýšlet a reflektovat současnou společnost. Právě o to se pak na pozadí jednotlivých kompetencí a úkolů snažíme.

Již nyní bychom proto předeslali, že zřejmě každý kompetenční kurz bude muset pečlivě balancovat na ostří dvou od sebe oddělených, ale současně provázaných rovin. Roviny znalostní, spojené s teoretickou reflexí, sečtělostí a přehledem, s hloubkou a šířkou promyšlení složitých fenoménů na straně jedné; a na straně druhé roviny praktické dovednosti či schopnosti něco reálně umět, dělat, zkoušet.

Nejde přitom o problém nový – Martin Heidegger ve své knize *Co znamená myslet?* Poznámává, že co znamená plavat se nemůžeme dozvědět nikdy z teoretických traktátů a pojednání, dokonce ani z výzkumných zpráv. Jednou možností je zkusit se ponořit do vody a plavat. Jen skrze zkušenost se postupně dostáváme k podstatě věcí, oceníme a pochopíme teorii.⁵ Luciano Floridi pak (a není první ani jediný) ve svém *Logic of Information* tvrdí, že současná doba je dobou zásadního zlomu – místo na otázky co, které jsou typické pro filosofické bádání, se musíme soustředit na jak. Jen skrze jak se může odkrýt ono co.⁶ Jinými slovy – bez spojení teorie a praxe, není možné v současné době stavět žádný skutečně zajímavý předmět reflektující moderní svět.

V našem případě se tato dualita odráží v tom, že existuje test a reflektivní otázky k zamyšlení, které spolu se studijními texty vytvářejí jistou znalostní bázi, ale také praktický úkol, ve kterém se student ponoří do onoho jak, které přenáší do rovin odpovídání na otázku co.

Jak je tato věc prakticky ošetřena, na to se podíváme v dalších kapitolách našeho článku, ale rádi bychom se ještě zaměřili na strukturu a obsah samotného kurzu, jeho vymezení a uchopení v jistých širších souvislostech a kontextech. Celý kurz je totiž postavený jako reflexe DigComp 2.1, tedy onoho rámce digitálních kompetencí občanů, tak jak s ním pracuje Evropská komise. V tomto ohledu jde o zatím prvním český kurz, který je navíc svojí strukturou a rozsahem poměrně unikátním počinem i v kontextu Evropském.

Digitální kompetence jsou dle DigComp-u rozdělené na 21 dílčích kompetencí, které jsou shluknuty do pěti skupin či dimensí. Každá z kompetencí může být na úrovni od 1 do 8. Zde je ale nutné učinit několik vysvětlujících poznámek. Předně – DigComp nepočítá s úrovní 0, tedy s tím, že by někdo danou kompetencí vůbec neměl. Jako by něco takového nebylo vůbec možné. Druhou důležitou poznámku je nutné učinit vůči úrovním 7 a 8, kdy jde o kompetence na mimořádně vysoké úrovni projevující se tím, že jejich držitel je schopen měnit obory lidské činnosti nebo celé společnosti právě hlubokým promyšlením a aplikací této kompetence. A ani kompetence mezi 1 a 6 nemají lineární charakter. V tomto ohledu je možné říci, že takový model je poměrně náročným a složitě aplikovatelným do vzdělávání.

V rámci našeho kurzu se všichni studenti hodnotí na začátku a na konci kurzu dle českého překladu DigComp 2.1 na škále 0 až 8. Každé kompetenci je v kurzu věnován jeden studijní modul v rozsahu okolo 10 000 – 20 000 znaků. Jednotlivé úkoly jsou pak koncipovány tak, že vždy zasahují celou jednu dimensí kompetencí. Níže shrneme pětici kompetenčních dimensí, tak jak je definuje DigComp 2.1 a jak s nimi pracujeme také v rámci celého kurzu.⁷

Informační a datová gramotnost je dnes asi mediálně nejznámějším a nejděčnějším tématem, které se v rámci celého Digcompu objevuje. Obsahuje tradiční oblasti vyhledávání, filtrování, třídění a hodnocení informací. Je nutné zdůraznit, že velkou roli zde hraje prostředí, ve kterém s informacemi pracujeme. Tím, že v našem případě jde o kurz univerzitní, částečně se zaměřujeme i na specifické oblasti vyhledávání informací, například v odborných zdrojích.

Komunikace a spolupráce je druhým pilířem a představuje oblast kompetencí, které daného jedince propojí s ostatními – ať již s přáteli nebo se státem. Velkou roli zde hraje také rozměr netikety nebo budování online identity, tedy témata, která jsou něčím, co komunikace vůbec umožňují. Je nutné zdůraznit, že schopnost

spolupráce a komunikace je společná jak pro Dig-Comp, tak například pro nejrůznější kompetence pro 21. století nebo pro 4C model kompetencí.

Tvorba digitálních objektů odkazuje k něčemu, vlastnímu pro Evropskou kulturu. Člověk je stvořen k božímu obrazu, což se projevuje tím, že tvoří. Schopnost samostatné tvorby není nějakou zbytnou nástavbou, ale základním projevem či postojem k životu svobodného občana. Tvorba je vždy něčím, co podněcuje a akcentuje svobodu, dává moc. Není náhodné, že disidenti jsou často tvůrčí lidé – ona tvořivost vede k myšlení, k celkové aktivitě občana. Je zajímavé, že součástí těchto esenciálních občanských kompetencí je také schopnost programovat.

Bezpečnost je tématem velice důležitým z mnoha důvodů. Například Digitální agenda 2020 zdůrazňovala, že bezpečnost vytváří prostředí, ve kterém je možné jednat a pohybovat se. Jde tedy o předpoklad dlouhodobé udržitelnosti digitálních kompetencí, které nepovedou k tomu, že se jejich prostřednictvím člověk neuvážlivě zničí, ale naopak mu umožní aktivně se v digitálním prostředí pohybovat.

Řešení problémů je poslední, velice nesourodou, dimensí, která odkazuje k tomu, že aby mělo smysl něco hledat, dělat, tvořit, s někým komunikovat, musíme mít dobře promyšlený účel takového jednání. Technika přitom otevírá zcela nové možnosti takových účelů, které musíme promýšlet radikálně, jinak než v analogovém světě.

METODY A ZPŮSOBY HODNOCENÍ, PRÁCE SE ZPĚTNOU VAZBOU

Studenti jsou v kurzu hodnocení hned několika způsoby. Kromě běžné zpětné vazby od vyučujících dostávají na své průběžné úkoly také zpětnou vazbu od spolužáků, a to pomocí aplikace Vzájemné hodnocení nabízené Informačním systémem Masarykovy univerzity. Dále pak plní závěrečný test ověřující získané znalosti v oblasti digitálních kompetencí, který je doplněn závěrečným praktickým úkolem.

Studenti na začátku vyplňují úvodní dotazník, ve kterém shrnují své kompetence před absolvováním kurzu. Ten slouží později jako srovnání jejich osobního pokroku po absolvování kurzu, kdy vyplňují shodný dotazník. Následně každý druhý týden plní úkol, jenž tematicky koresponduje s tématem probírané látky. Tedy se jedná o celkově pět úkolů za semestr, na jejichž vypracování mají vždy týden. Po týdnu plnění úkolu následně

duje týden, kdy studenti poskytují zpětnou vazbu vždy na dva úkoly svých spolužáků. Zpětná vazba je anonymní a má za úkol vést studenty k učení se od sebe navzájem. Všechny studentské zpětné vazby jsou náhodně kontrolovány vyučujícími, kteří tak dohlížejí na jejich kvalitu a případně upozorňují na nedostatky. V závěru semestru studenty čeká závěrečný test pomocí odpovědníků Informačního systému MU, na jehož splnění mají tři pokusy. Test je tvořen ze 42 uzavřených otázek, vždy s jednou správnou odpovědí a pro jeho splnění je nutné získat alespoň 26 bodů. Ověření teoretických znalostí je doplněno i praktickou částí, a to formou úkolu, který je následně hodnocen vyučujícími.

Facebooková skupina a komunikace se studenty

Komunikace mezi vyučujícími předmětu a jeho studenty probíhala kromě běžné e-mailové korespondence skrze školní Informační systém Masarykovy univerzity, také souběžně pomocí veřejné sociální sítě Facebook. Rozhodnutí využít tuto neformální platformu vzniklo především z důvodu přiblížení se studentům, a to jak časově flexibilnějšími sděleními, tak i formou odpovědí na vzešlé dotazy.

FAQ
FREQUENTLY ASKED QUESTIONS

? JAK JE ZARUČENA PSEUDOANONYMITA AUTORA PRÁCE?
Informační systém zaručuje, že **nebudou rozpoznány soubory pod UČEm odevzdávajícího**. Ovšem pokud odevzdává do souboru sám vepíše své jméno nebo UČO či nesmaže metadata souboru, jeho identita samozřejmě skrytá vlastní vinnou není.

? ZAPONĚL/A JSEM SPLNIT HODNOCENÍ PRÁCI, JAK MAM V TOMTO PŘÍPADĚ POSTUPOVAT, KOMU NAPSAT?
Prosíme, **nahlašte tuto skutečnost co nejdříve** některému z vyučujících (Barboře Fukárkové, Natálii Velecké). Následně svůj úkol musíte odevzdat s maximálně týdnem zpoždění a současně musíte do Facebookové skupiny k aktuálně probíranému týdnu vložit nějaký zajímavý odkaz s komentářem.

? JDU V LEDNU KE SZZ, POTŘEBUJI MÍT PŘEDMĚT UKONČENÝ A ZNAMKU ZAPSANOU DŘÍVE. JE TO MOŽNÉ?
Určité to možné je, stačí mít **všechny povinnosti během semestru splněné** a po odevzdání závěrečného úkolu požádat vyučující o dřívější opravu z důvodu SZZ.

? V TEXTU JSEM NEHALEZLA 5 APLIKACÍ, KTERÉ BYCH KDY POUŽÍVALA A NEBO SE S NIMI SETKALA A NEMOHU TEDY VYPLNIT ÚKOL C. 4. MAM SI NEJAKÉ VYBRAT, HAJÍT SI O NICH INFORMACE?
Nebojte se a **zkoušejte** pro vás nové aplikace! :) A pak o své zkušenosti napište.

? JAKÉ JSOU TERMÍNY PRO ODEVZDÁVÁNÍ ÚKOLŮ?
Všechny termíny naleznete v **harmonogramu** na stránkách kurzu. Zároveň vám budeme **zasílat e-mail** s připomenutím a důležitými informacemi. Prosíme jen, **dozdržte ty termíny.** :)

Začátkem semestru byl všem studentům odeslán hromadný e-mail obsahující informace o průběhu výuky během celého semestru a příslušné odkazy zahrnující také odkaz na zmiňovanou facebookovou skupinu. Facebooková skupina je nastavena jako soukromá a tedy každý, kdo by se chtěl přidat, musí být schválen administrátory, jimiž jsou všichni vyučující. Je však velmi snadno dohledatelná i bez odkazu, a to i díky jejímu popisu.

Studenti schválení administrátory a přidání do skupiny se hned v úvodu mohou seznámit s dokumentem "Frequently Asked Questions" (dále FAQ), skládající se z odpovědí na otázky, které v minulých semestrech kurzu byly nejčastěji pokládány. Zároveň byla snaha tyto obecné nejasnosti ještě před spuštěním kurzu odstranit.

2. FAQ pro studenty kurzu

Dále se ve skupině každý týden objevoval příspěvek připomínající, jaké povinnosti v daném týdnu studující čekají, jaké tematické oblasti digitálních kompetencí je

Vážené studentky, vážení studenti,

doufáme, že jste do včerejšího večera stihli odevzdat své úkoly z modulu Tvorba digitálního obsahu. 📢 **Dnes ve 14:00 bude otevřeno vzájemné hodnocení, uzavře se 3.11. v neděli.** Otázky zpětné vazby jsme vzhledem k nepřesnostem pozměnili. První otázka se nyní orientuje na doporučení relevantních zdrojů místo na porovnání vybraných zájmovostí. Také byla přidána orientační škála k hodnotící stupnici u otázky 4. Doufáme, že tak pro vás bude hodnocení vašich spolužáků o něco příjemnější. 😊 Neváhejte se na mě v případě otázek kdykoliv obrátit.

nutné nastudovat apod. Zdůrazňovány a připomínány byly také termíny odevzdání úkolů, začátku i konce vzájemného hodnocení odevzdaných úloh.

3. Příklad správcovské informace o termínech na Facebooku

Facebooková skupina ale především sloužila k pokládání dotazů studenty vždy, pokud nebyla některá z organizačních informací zadána přesně a docházelo ke vzniku nejasností či pokud student potřeboval radu vztahující se k samotnému plnění úlohy. Avšak zejména v druhém případě to nebyli vyučující, kteří reagovali, ale studenti navzájem. Díky tomu docházelo ke vzniku přínosných diskuzí, brainstormingu apod. Vyučující se snažili v takových případech zasahovat co nejméně a pouze tehdy, pokud diskuze směřovala k šíření dezinformací.

Studenti i vyučující facebookovou platformu využívají zároveň také ke vzájemnému sdílení odkazů na odborné články, aplikace, vzdělávací videa, webové stránky... vztahující se k obsahu některého z témat kurzu rozvoje digitálních kompetencí. Pro některé ze studentů se však zmíněná činnost stala povinností v rámci náhrad-

ního úkolu za nedodržení daných deadlinů. Volba takového typu náhradního úkolu se osvědčila i v minulých semestrech. Studenti (a také vyučující) mají možnost se od sebe učit navzájem, dozvědět se, o co se zajímají jejich spolužáci a případně na sebe dále reagovat.

Avšak objevily se i záporné stránky užívání Facebooku jako komunikačního kanálu kurzu. Jedním z nich je jistě oddělení osobní a profesní role vyučujících, kdy se někteří studenti snažili komunikovat skrze soukromé zprávy. Po několika upozorněních již k takové situaci nedocházelo. Zároveň bylo nezbytné udržet profil facebookové skupiny jako vzdělávací základny a dodržovat tedy patřičné požadavky – jazyk sdělení, kvalita sdílených odkazů... , a to i přes to, že i vyučující do své komunikace zařazovali emotikony.

ZKUŠENOSTI SE VZÁJEMNÝM HODNOCENÍM

Studenti se vzájemně hodnotili pro každý z pěti modulů. Povinnost každého v rámci hodnocení daného úkolu spočívala v udělení anonymní zpětné vazby dvěma svým spolužákům, jak již bylo zmíněno. Zpětná vazba⁸ byla strukturována u každého úkolu podobně, navazovala na jednotlivé kroky samotných úkolů. Příklad zadaného úkolu k prvnímu modulu Informační a datová gramotnost (tučně) a zadané parametry k vyplnění zpětné vazby téhož modulu:

1) Informační a datová gramotnost

- **Co z tématu Vás nejvíce zaujalo? Argumentujte! (cca 300 znaků)**

Doporuče na základě odpovědi alespoň jeden relevantní zdroj (článek, věcné YouTube video...), který by si měl autor nastudovat.

- **Jaká dovednost nebo znalost nebyla v textu zmíněná a pro Vás je důležitá? (nepište, že vás nic nenapadá! :))**

Zhodnotte, zdali z Vašeho pohledu autorem zvolená znalost/dovednost v textu o pravdu chybí. Odůvodněte, proč ano/ne.

- **Vyberte si pět nástrojů z našeho závěrečného přehledu, napište, které a u každého popište, jak a k čemu je používáte. (cca 5x 300 znaků)**

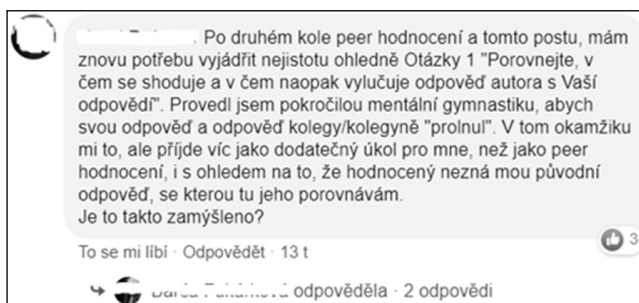
Doporuče na základě odpovědi jeden nástroj, který by dle Vašeho názoru měl hodnocený rozhodně znát.

- **Zkuste se ohodnotit na škále 1-8 (začátečník – expert) v oblasti informační a datové gramotnosti.**

Zkuste dát na základě odpovědi zpětnou vazbu, zdali zvolený stupeň na autora opravdu sedí. Můžete také doporučit některé kroky, které by jej dovedly k vyšší úrovni.

- **Praktický úkol:**

- Zkuste na internetu najít nějakou **desinformaci – uveďte zdroj** a popište, proč jde o desinformaci (ale pozor, neuvádějte satirické weby atp.).
- Pomocí VPN nebo proxy serveru si změňte adresu země (úplně nejjednodušší je asi [Hide.me](#)), kde se nacházíte. Zkuste najít něco, co se "země od země" liší. Popište to a doložte screenshoty (ve Windows je můžete dělat třeba skrze výstřížky).
- Zkontrolujte, zdali hodnocení poctivě splnil úkoly. Vyberte si jeden z nich a dopište autora libovolným, pro Vás zajímavým zdrojem k tématu a samozřejmě mu napište, v čem je pro něj váš nápad cenný či zajímavý.

4. Zadání úkolu v prvním modulu zaměřeném na informační a datovou gramotnost

Problémy se zpětnou vazbou se začaly po prvním modulu vyskytovat dvojího typu. V první řadě se jednalo o potíže související se studenty, kteří buď neodevzdali včas úkol, nebo zpětnou vazbu samotnou. Pozdě odevzdávajícím byla v případě včasné omluvy otevřena nová odevzdávárna v informačním systému Masarykovy univerzity, kde se s dalšími pozdě odevzdávajícími ohodnotili navzájem a jako sankci za zpoždění vložili do již zmiňované facebookové skupiny libovolně zvolený článek či jiný typ příspěvku s vlastním komentářem k tématu modulu, na který úkol navazoval.

V druhém případě se jednalo o kritiku studentů na formulaci pokynů ke zpětné vazbě, problematrická se z jejich hlediska jevila v první řadě komparace zajímavostí vyzdvihnutých zpracovatelem a hodnotitelem. Většina odpovědí byla ve znění, že se nikterak v zájmech neshodují, a tedy není o čem psát. Další problematrickou částí byla škála 1 – 8, kdy měl hodnotící dle splnění úkolů a vlastního názoru schválit osobní zařazení zpracovatele. Zde si studenti nedovedli vyložit, co přesně znamenají jednotlivé body této stupnice. Pro svou kritiku a diskusi často využívali právě facebookovou skupinu:

KPI33: Hodnotící stupnice Začátečník – expert

1. Zcela neznalý, co se tématu týče. Používá výrazy jako "nevím, neumím" | neprojevuje v podstatě žádnou snahu.
2. Neznalý, co se tématu týče, jeho řešení úkolů jsou spíše opisy bez hlubších faktických údajů.
3. V tématu se orientuje velmi okrajově, lze ale vidět snahu o zlepšení, používá nepřesné či laické termíny.
4. Nepoužívá terminologii k tématu, ale lze vidět, že se v něm orientuje.
5. Používá přesnou terminologii, v tématu se orientuje, ale splněné úkoly by zasloužily více péče.
6. Autorovy úkoly jsou splněné na 100 %, s tematickou terminologií a evidentní snahou.
7. Autorovy úkoly jsou splněné na 100 %, přináší do nich i nové úhly pohledu a podměty k zamýšlení.
8. Splněné úkoly jsou zcela precizní a přesahují faktický rámec zadání, autor by mohl o tématu vyučovat. :)

5. Interakce studentů a tutorů na Facebooku

Po důkladném zvážení proběhla ze strany vyučujících reformulace zadání k vyplnění zpětných vazeb. Byla vyražena komparace zajímavostí, místo ní měli hodnotící za úkol na základě odpovědi hodnoceného vyzdvihnout jeden relevantní zdroj k tématu, který by pro něj mohl být přínosný. K hodnotící škále byl poté vytvořen podrobnější rozpis každého bodu:

6. Hodnotící škála v jednotlivých modulech

Jednou z řešených problematik skrze celý kurz bylo samotné znění jednotlivých zpětných vazeb, které vyžadovaly pravidelnou kontrolu. Někteří studenti se vyjadřovali při hodnocení svých spolužáků velmi plytce, což znevažovalo celý význam zpětné vazby. Celé udílení zpětných vazeb bylo z tohoto důvodu částečně kontrolováno a studenti, kteří vyplňovali hodnocení nedostatečně, byli upozorňováni. Pro studenty, kteří ve vyplňování nedostatečných zpětných vazeb pokračovali i po upozornění, ale i pro studenty pozdě nebo vůbec odevzdávající své zpětné vazby, připravili vyučující zadání, kde bylo zpracování pěti anotovaných rešerší k jimi zvoleným tématům základních modulů. Příklady neadekvátních zpětných vazeb:

1. Zadání:

Doporučte na základě odpovědi jeden nástroj, který by dle Vašeho názoru měl hodnocený rozhodně znát.

Odpovědi:

- a) „Internet explorer“
- b) „Omlouvám se, nemám tušení“

2. Zadání:

Porovnejte, v čem se shoduje a v čem naopak vylučuje odpověď autora s Vaší odpovědí.

Zadání úkolu:

- 1) Na některé z licenčně volných fotobank (s licencemi CC0) najdete fotku.
- 2) Fotku upravte tak, aby na ní bylo jednou pěkné a podruhé škaredé (deštivé, sněžné) počasí.
- 3) Do každé z nově vytvořených fotografií vložte text, **ve kterém uvedete název obce a datum fiktivního pořízení snímku tak**, aby počasí na něm odpovídalo skutečnosti (třeba: pěkné počasí: Brno, 11. 12. 2019 – skutečně tehdy svítilo sluníčko; škaredé počasí Brno, 6. 12. 2019 – skutečně tehdy sněžilo). Snažte se, aby místo vizuálně alespoň trochu odpovídalo vaší lokaci.
- 4) Fotky nahrajte na nějaké vámi vybrané úložiště, kde je však pro přístup k nim nutné heslo.
- 5) Odkaz na svůj zhotovený závěrečný úkol zaopatřete bezpečným heslem. Sílu zvoleného hesla ověřte skrze portál <https://lastpass.com/howsecure.php>. Pro kontrolu vložte printscreen ověřeného hesla do složky s fotkami.
- 6) Do odevzdávárny odevzdejte jeden soubor s odkazem na místo, kde máte fotky uloženy, a heslem, pod kterým jsou zabezpečené (ideálně ve formátu txt). Do souboru vložte i link vedoucí na stránku s fotografií ve fotobance. Zadání je dostupné také na webu.

Odpověď:

„Autor se v tomto modulu zaměřil především na nástroje. Má odpověď se s jeho jakkoliv neprotíná“

Právě na základě množících se odpovědí tohoto typu i ve zpětných vazbách druhého úkolu byly pro další pokračování přeformulovány pokyny. Tento krok ze strany vyučujících přispěl k méně problematickému průběhu vzájemného studentského hodnocení.

Jak již vyplývá z předchozích bodů článku, v předmětu KPI22 dominovaly dva typy hodnocení. Primární model spočíval ve vzájemném hodnocení studentů mezi sebou, tzv. peer assessment, které se zakládalo na bázi vyučujícími stanovených kritérií (viz kapitola Zkušenosti se vzájemným hodnocením). Druhé hodnocení udávali vyučující, a to k vypracování závěrečného úkolu a k rešeršim.

7. Zadání závěrečného úkolu

Jak ze zadání vyplývá, zadání apeluje zejména na praktické zkušenosti studentů s programy a aplikacemi různého typu. Každý krok se zaměřuje na některý z modulů (i více) a u každého měl student možnost využít některý z nástrojů doporučených v kurzu:

- 1) Problematika licencí – Modul Bezpečnost
- 2) Úprava fotografií – Modul Tvorba digitálního obsahu/Řešení problémů
- 3) Vyhledávání informací – Modul Informační a datová gramotnost
- 4) Úložiště s heslem – Modul Komunikace a spolupráce/Řešení problémů
- 5) Ověření hesla – Modul Bezpečnost

V následné zpětné vazbě udílené vyučujícími bylo hodnoceno právě využití adekvátní nástrojů. Studenti nejčastěji využívali nástroje: Ulozto.cz, Mega.nz, Pixabay.com a Pexels.com. U úkolů 2 a 3 nelze použité nástroje stanovit, po studentech nebylo vyžadováno uvést použité aplikace a servery.

Nejčastější problémy ze strany řešení úkolů se vyskytovaly v nezapamatovatelných heslech, která si volili, byli na to však vyučujícími pouze upozorněni v hodnocení, v podmínkách úkolu zapamatovatelnost hesla vytyčena nebyla. Další nejasnosti se vyskytovaly ohledně počasí – studenti ve většině případů neuváděli servery, na kterých počasí k daným datům zjišťovali a informace na serverech zaměřených na počasí se v některých případech liší – jsou nejednoznačné. Většinou byly zpětně požádáni o dodání konkrétního zdroje, kde informace vyhledávali. Zaslání úkolů studentům zpět k opravě však probíhalo spíše zřídka, přibližně v jed-

nom případě z deseti.

Příklady kvalitních vybraných hesel:

- UwHECUdgjyglr9m
- k8vXBoWa2_OyBAKTVX-lfA
- aro-GmNJSIizGsPDSXoTWA

Oba hlavní modely hodnocení byly navrženy tak, aby dílčím nebo celistvým způsobem zastřešovaly všech pět základních modulů kurzu. Vzájemná zpětná vazba studentů se vztahovala právě k dílčím úkolům z každého tématu a probíhala přibližně každý druhý týden. Vyučující ji navrhli tak, aby studentům pomohla reflektovat a v případě zájmu zlepšit problematické části z každého jednotlivého modulu. Hodnocení od vyučujících bylo uděleno pouze jednou na konci kurzu, reagovalo na vypracování úkolu, který již propojoval využití získaných vědomostí a zkušeností z celé vzdělávací části kurzu v praxi.

ZÁVĚR

Téma digitálních kompetencí se jeví jako bytostně oborově zajímavé. Odkazuje ke skutečnosti, že zatímco ještě před čtyřiceti lety bylo možné dobře o informační vědě nebo informační gramotnosti hovořit a mít na mysli především její offline podobu zaměřenou na klasické knihovny a dokumenty, dnes něco takového není možné. Jak zdůrazňují již výše zmiňovaní Jarvis a Floridi⁹, schopnost pracovat s informacemi prostřednictvím techniky je nezbytnou součástí etosu nutného pro život ve svobodné demokratické společnosti. Věříme, že tomuto úkolu může dopomáhat také kurz, který na KISK-u vyvíjíme. Jeho didaktické uchopení se pak snaží nabídnout to nejlepší z dostupných didaktických prostředků – vede studenty k tomu, aby něco prakticky dokázali, aby společnost a technologie kriticky hodnotili, byli schopni přemýšlet o práci druhých a interagovat s nimi, se zajištěním nezbytného znalostního základu. Jakkoli kurz může z našeho popisku vypadat částečně překombinovaný nebo složitý, věříme, že tomu tak není – nabízí komplexní model toho, o čem jsme přesvědčeni, že by mělo a mohlo být označované za edukaci v nejvlastnějším slova smyslu.

Poznámky

¹ ČERNÝ, Michal. Inovace kurzu Kreativní práce s informacemi: od klasického pojetí k webovému kurzu. *ITlib. Informačné technológie a knižnice*, Centrum vedeckotechnických informácií SR, 2018, s. 19-23. ISSN 1336-0779.

² CARRETERO, Stephanie; VUORIKARI, Riina; PUNIE, Yves.

DigComp 2.1. The digital Competence Framework for Citizens. With eight proficiency levels and examples of use. Recuperado de Comisión Europea Dostupné z: <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106281/web-digcomp2.1pdf> (online). pdf, 2017.

³ THELENOVÁ, K. *Sociologie, andragogika a teorie učení Petera Jarvise*. 1. vyd. Olomouc: UP Olomouc, 2014. 176 stran. ISBN 978-80-244-4309-6.

⁴ Srov. PATOČKA, Jan. *Komeniologické studie II. Praha: Oikoymenh, 1998*. ISBN 80-86005-03-4.

⁵ HEIDEGGER, Martin. *Co znamená myslet?* Oikoymenh, 2014.

⁶ FLORIDI, Luciano. *The logic of information: A theory of philosophy as conceptual design*. Oxford University Press, 2019.

⁷ Srov. ČERNÝ, Michal. *Digitální kompetence v transdisciplinárním nahlédnutí: mezi filosofií, sociologií, pedagogikou a informační vědou*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2019. 190 s. ISBN 978-80-210-9330-0.

⁸Podrobněji o vzájemné zpětné vazbě viz například TOPPING, Keith. Peer assessment between students in colleges and universities. *Review of educational Research*, 1998, 68.3: 249-276., LIU, Ngar-Fun; CARLESS, David. Peer feedback: the learning element of peer assessment. *Teaching in Higher education*, 2006, 11.3: 279-290. LI, Hongli, et al. Peer assessment in the digital age: a meta-analysis comparing peer and teacher ratings. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 2016, 41.2: 245-264. či REINHOLZ, Daniel. The assessment cycle: a model for learning through peer assessment. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 2016, 41.2: 301-315.

⁹FLORIDI, Luciano. *The fourth revolution: How the infosphere is reshaping human reality*. OUP Oxford, 2014.

FLORIDI, Luciano. *The logic of information: A theory of philosophy as conceptual design*. Oxford University Press, 2019.

HEIDEGGER, Martin. *Co znamená myslet?* Oikoymenh, 2014.

LI, Hongli, et al. Peer assessment in the digital age: a meta-analysis comparing peer and teacher ratings. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 2016, 41.2: 245-264.

LIU, Ngar-Fun; CARLESS, David. Peer feedback: the learning element of peer assessment. *Teaching in Higher education*, 2006, 11.3: 279-290.

PATOČKA, Jan. *Komeniologické studie II. Praha: Oikoymenh, 1998*. ISBN 80-86005-03-4.

REINHOLZ, Daniel. The assessment cycle: a model for learning through peer assessment. *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 2016, 41.2: 301-315.

THELENOVÁ, K. *Sociologie, andragogika a teorie učení Petera Jarvise*. 1. vyd. Olomouc: UP Olomouc, 2014. 176 stran. ISBN 978-80-244-4309-6.

TOPPING, Keith. Peer assessment between students in colleges and universities. *Review of educational Research*, 1998, 68.3: 249-276.

Literatura

CARRETERO, Stephanie; VUORIKARI, Riina; PUNIE, Yves. *DigComp 2.1. The digital Competence Framework for Citizens. With eight proficiency levels and examples of use. Recuperado de Comisión Europea* Dostupné z: <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC106281/web-digcomp2.1pdf> (online). pdf, 2017.

ČERNÝ, Michal. *Digitální kompetence v transdisciplinárním nahlédnutí: mezi filosofií, sociologií, pedagogikou a informační vědou*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2019. 190 s. ISBN 978-80-210-9330-0.

ČERNÝ, Michal. Inovace kurzu Kreativní práce s informacemi: od klasického pojetí k webovému kurzu. *ITlib. Informačné technológie a knižnice*, Centrum vedecko-technických informácií SR, 2018, s. 19-23. ISSN 1336-0779.

FLORIDI, Luciano. *The fourth revolution: How the infosphere is reshaping human reality*. OUP Oxford, 2014.

RNDr. Michal Černý
mcerny@phil.muni.cz

Bc. Natálie Velecká
448865@mail.muni.cz

Bc. Barbora Fukárková
449312@mail.muni.cz

(Katedra informačních studií a knihovnictva, Filozofická fakulta, Masarykova univerzita)